

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหลักสูตรและสภาพการเรียนการสอนวิชา ด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่เปิดสอนในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด ๖ แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อันจะทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ในด้าน เนื้อหาวิชา จำนวนหน่วยกิต วิธีการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดผล ปัญหาของการเรียนการสอน ตลอดจน ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะของผู้สอนและนิสิตนักศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการให้แก่ นิสิตนักศึกษา วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง จำนวน ๑๖ คน และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังเรียน วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการวิชาใดวิชาหนึ่ง ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ในภาค ปลาย ปีการศึกษา ๒๕๒๔-๒๕ จำนวน ๒๗๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน ๒ ชุด สำหรับผู้สอน ตอบ ๑ ชุด และสำหรับนิสิตนักศึกษา ตอบอีก ๑ ชุด ซึ่งมีคำถาม ๓ ลักษณะ คือ แบบเติมคำหรือข้อความ แบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบสอบถามสำหรับผู้สอนแบ่งออกเป็น ๓ ตอน แบบสอบถามสำหรับนิสิตนักศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาที่ได้กำหนดขอบเขตไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังประชากรด้วยวิธีการหลายวิธี คือ ไปส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ และขอความร่วมมือจากผู้สอน หรือตัวแทนนิสิตนักศึกษา หรือบุคคลที่รู้จัก

ในหน่วยงานนั้นเป็นผู้นำแบบสอบถามไปแจกให้ ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้สอน ๑๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และจากนิสิตนักศึกษา ๑๕๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๖ ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ได้แสดงไว้ในบทที่ ๓

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตรวิทยาศาสตรระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ปรากฏผล ดังนี้

๑. ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ จำนวน ๑๐ คน ทั้งหมดเป็นหญิง และมีคุณวุฒิปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ ในจำนวนนี้ ผู้สอน ๖ คน มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ ๔ คน มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ ส่วนใหญ่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว มีผู้สอนเพียง ๒ คน เท่านั้นที่ต้องทำหน้าที่ทั้งสอนและช่วยงานห้องสมุด ผู้สอนทุกคนมีประสบการณ์การทำงานด้านจัดหมู่และทำบัตรรายการในห้องสมุดมาแล้ว และมีผู้สอน ๖ คนที่เคยได้รับการศึกษาหรือผ่านการอบรมทางด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการโดยตรง สำหรับการสอนวิชาด้านนี้ ผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนมานานโดยเฉลี่ยสูงสุด ๑๒ ปี และต่ำสุด ๑ ปี

๒. นิสิตนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๖.๐๐ เป็นหญิง และเนื่องจากวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยจะกำหนดให้นิสิตนักศึกษาเริ่มเรียนเมื่ออยู่ชั้นปีที่ ๒ หรือชั้นปีที่ ๓ ขึ้นไป จึงไม่มีนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ เป็นประชากรในการวิจัยนี้

๓. จากการสำรวจ ปรากฏว่า วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิทยาศาสตรระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง มีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะจำแนกวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการออกเป็น ๓ รายวิชา ตามลักษณะเนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยจัดเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร ได้แก่

วิชาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ วิชาเกี่ยวกับทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย วิชาเกี่ยวกับการทำบัตรรายการหนังสือภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ในบางมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังมีรายวิชาที่จัดเป็นวิชาเลือกแกน หรือวิชาเลือกในสาขาบรรณารักษศาสตร์ ให้นิสิตนักศึกษาเลือกเรียนได้อีกด้วย เช่น วิชาเกี่ยวกับการจัดหมู่และทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์พิเศษหรือโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ วิชาเกี่ยวกับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เป็นต้น

จำนวนหน่วยกิตรวม (Total Credits) ของวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่กำหนดในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง แตกต่างกัน จำนวนสูงสุดคือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๑๔ หน่วยกิต และต่ำสุด คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๖ หน่วยกิต แต่ส่วนใหญ่จะกำหนดให้สำหรับแต่ละรายวิชาเป็นวิชาละ ๓ หน่วยกิต นิสิตนักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียนวิชาด้านนี้ได้ต้องเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ หรือปีที่ ๓ ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดให้ลงทะเบียนเรียนได้ในภาคต้นปี ๒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้เริ่มเรียนได้ในภาคปลายปี ๒ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำหนดให้เริ่มเรียนได้ในภาคต้นปี ๓.

๔. เกี่ยวกับความเหมาะสมของวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง โดยเฉลี่ย ผู้สอนและนิสิตนักศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหารายวิชาที่สอนมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาก ส่วนการจำแนกรายวิชา มีความเหมาะสมในระดับมาก และปานกลาง ตามลำดับ มีเพียงผู้สอนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เท่านั้น ที่เห็นว่าการจำแนกรายวิชา มีความเหมาะสมน้อย

โดยเฉลี่ย นิสิตนักศึกษาเห็นว่า ผู้สอน ได้บอกให้เห็นทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการมาก นอกจากนี้ ยังเห็นว่า จำนวนหน่วยกิต

สำหรับวิชาด้านนี้ในหลักสูตรก็มีความเหมาะสมมากเช่นกัน ยกเว้น นิสิตนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในหลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง อย่างไรก็ตาม ผู้สอนและนิสิตนักศึกษา เห็นตรงกันว่า จำนวนหน่วยกิตรวมสำหรับวิชาด้านนี้ในหลักสูตรวิชา บรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ควรมีจำนวนอย่างน้อย ๔ หน่วยกิต

ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี ควรกำหนดให้นิสิตนักศึกษาเริ่มลงทะเลียนเรียนวิชาด้านการจัดหมู่ และทำบัตรรายการได้ในภาคปลายปี ๒ และควรใช้เวลาศึกษาจนครบทุกรายวิชาอย่างน้อย ๓ ภาคการศึกษา

๕. ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และ ๘๖.๖๗ ตามลำดับ เห็นว่า ควรกำหนดเวลาเรียนภาคปฏิบัติสำหรับวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการไว้ในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างชัดเจน เพื่อให้ความสะดวกในการจัดเวลาเรียนสำหรับผู้สอน และนิสิตนักศึกษาทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และ ๕๐.๗๗ ตามลำดับ เห็นว่า ควรกำหนดเวลาเรียนภาคปฏิบัติไว้ในหลักสูตร เป็นสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง

๖. เนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ๓ หัวข้อ คือ การจัดหมู่ (Classification) การทำบัตรรายการ (Cataloging) และหัวเรื่อง (Subject Headings)

๖.๑ เกี่ยวกับการจัดหมู่ ระบบการจัดหมู่หนังสือที่ใช้สอนมากที่สุด มี ๒ ระบบ ได้แก่ ระบบทศนิยมดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่วนการกำหนดเลขผู้แต่ง (Author Number) หรือเลขหนังสือ (Book Number) นั้น คู่มือภาษาต่างประเทศที่ใช้สอนกันมากที่สุดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ ตารางเลขผู้แต่งของคัตเตอร์ (Cutter-Sanborn Author Tables) และตาราง

เลขผู้แต่งของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Author Numbers) คู่มือภาษาไทยที่ใช้สอนกันมากทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ หลักเกณฑ์การกำหนดเลขผู้แต่งของ สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์ และหลักเกณฑ์การกำหนดเลขผู้แต่งของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๖.๒ เกี่ยวกับการกำหนดหัวเรื่อง คู่มือภาษาต่างประเทศที่ใช้สอนมากที่สุดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ หัวเรื่องของ เซียร์ส (Sears List of Subject Headings) รองลงมาคือ หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) ซึ่งมหาวิทยาลัยทุกแห่งสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ยกเว้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งสอนเฉพาะในภาคทฤษฎี คู่มือภาษาไทยที่ใช้สอนมากที่สุดทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ คู่มือกำหนดหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย รองลงมาคือ คู่มือกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

๖.๓ เกี่ยวกับการทำบัตรรายการ หลักเกณฑ์การลงรายการบัตรภาษาต่างประเทศที่ใช้สอนมากที่สุดทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ ค.ศ. ๑๙๖๗ (Anglo-American Cataloguing Rules, 1967) รองลงมาได้แก่ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ (Anglo-American Cataloguing Rules 2) ส่วนหลักเกณฑ์การลงรายการบัตรภาษาไทยที่ใช้สอนมากที่สุดทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์ และตัวอย่างบัตร ของ สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์ รองลงมาได้แก่ เลขหมู่และบัตรหลักสำหรับหนังสือภาษาไทยของ อัมพร ทีชะระ

๖.๔ เกี่ยวกับการจัดหมู่และทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากหนังสือ โดยเฉลี่ย มหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง สอนเรื่องการจัดหมู่และทำบัตรรายการวารสารในระดับปานกลาง ส่วนโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ เช่น แผ่นที่ แผ่นภูมิ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ และไมโครฟอร์ม โดยเฉลี่ยสอนในระดับน้อย มีเพียงการจัดหมู่และทำบัตรรายการภาพเท่านั้นที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ โดยเฉลี่ยสอนในระดับมาก

๗. ในการกำหนดและแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการของผู้สอนในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ ปรึกษากับผู้สอนวิชาด้านนี้ด้วยกันที่อยู่ในภาควิชาเดียวกัน ผู้สอน ร้อยละ ๖๐.๐๐ ปรึกษากับบรรณารักษ์ นอกจากนี้ มีกลุ่มผู้สอนอีกร้อยละ ๔๐.๐๐ เท่ากันทั้ง ๓ กลุ่ม ซึ่งใช้วิธีปรึกษากับผู้สอนวิชาด้านอื่นในภาควิชาเดียวกัน ปรึกษากับผู้สอนวิชาด้านนี้ในมหาวิทยาลัยอื่น และปรึกษาในที่ประชุมคณาจารย์ภาควิชา

๘. ผู้สอนส่วนใหญ่ โดยเฉลี่ยเห็นว่า เนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการตรงกับ ความสนใจและความต้องการของนิสิตนักศึกษา มาก ยกเว้น ผู้สอนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเห็นว่า เนื้อหาวิชาตรงกับ ความสนใจและความต้องการของนิสิตศึกษาน้อย ส่วนผู้สอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความเห็นต่อเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ทำนองเดียวกัน นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉลี่ย ก็เห็นว่า เนื้อหาวิชาตรงกับ ความสนใจและความต้องการในระดับมาก เช่นกัน ยกเว้น นิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีความเห็นต่อเรื่องนี้ในระดับปานกลาง

๙. ผู้สอนของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง โดยเฉลี่ย มีความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของเนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่มีต่อการปฏิบัติงานของนิสิตนักศึกษาในอนาคต เป็น ๓ กลุ่ม คือ ผู้สอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เห็นว่า เนื้อหาวิชาด้านนี้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาในอนาคตมากที่สุด ผู้สอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีความเห็นในระดับมาก ผู้สอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเห็นในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตนักศึกษา โดยเฉลี่ย มีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาด้านนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในอนาคตของตนได้มาก

๑๐. ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ กำหนดการเตรียมการสอนก่อนเข้าสอนเป็นรายชั่วโมง ผู้สอนร้อยละ ๔๐.๐๐ เตรียมการสอนไว้เป็นรายภาคการศึกษา ทั้งนี้ ผู้สอนทุกคนที่ตอบแบบสอบถาม เตรียมการสอน โดย

บิตข้อสังเขปลักษณะวิชา (Course Description) ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นเป็นหลัก ผู้สอนอีกร้อยละ ๓๐.๐๐ นอกจากจะบิตข้อสังเขปลักษณะวิชาเป็นหลักแล้ว ยังได้ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักอีกด้วย และมีผู้สอนอีกบางมหาวิทยาลัยซึ่งเตรียมการสอนโดยยึดหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นหลัก

๑๑. ผู้สอนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ได้แจกหัวข้อสังเขปรายวิชา (Course Outlines) และรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้แก่นิสิตนักศึกษาในชั่วโมงแรกของการเรียนเพียงครั้งเดียวให้ใช้ได้ตลอดภาคการศึกษา ผู้สอนร้อยละ ๒๐.๐๐ ได้แก่ ผู้สอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แจกให้เฉพาะรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเท่านั้น

วิธีการสอนที่ใช้มากที่สุด โดยเฉลี่ย คือ การสอนแบบบรรยาย และการให้นิสิตนักศึกษาทำแบบฝึกหัด ส่วนวิธีการสอนที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ การเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยาย และการพานิสิตนักศึกษาไปเยี่ยมชมห้องสมุดต่าง ๆ เรื่องนี้ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาต่างเห็นผลค่อนข้างมาก

๑๒. ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ ได้นำเอาอุปกรณ์การสอนมาใช้ประกอบการสอนวิชาด้านนี้เป็นครั้งคราว อุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้มากที่สุดโดยเฉลี่ย ได้แก่ กระดานดำ และหนังสือคู่มือการจัดหมู่และทำบัตรรายการต่าง ๆ ส่วนอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ ได้แก่ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ โดยเฉลี่ย ผู้สอนนำมาใช้น้อยที่สุด ส่วนนิสิตนักศึกษาเห็นผลค่อนข้างมาก เช่นเดียวกับ

ผู้สอนของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง โดยเฉลี่ยมีจุดมุ่งหมายในการนำเอาอุปกรณ์การสอนมาใช้เพื่อทบทวนและสรุปบทเรียน และเพื่อให้ความกระจ่างในบทเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ โดยเฉลี่ย นิสิตนักศึกษาเห็นว่า การที่ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนนั้น ทำให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจบทเรียนมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น ทั้งยังได้รับประสบการณ์และความรู้มากขึ้นในระดับมาก อีกด้วย

๑๓. ในด้านหนังสือ สิ่งพิมพ์ที่ผู้สอนใช้เป็นตำราพื้นฐานในการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ สำหรับหนังสือภาษาไทยเล่มที่ใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ คือ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์ และตัวอย่างบัตร ของ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ รองลงมาคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ คือ เลขหมู่และบัตรหลักสำหรับหนังสือภาษาไทย ของ อัมพร ทีชะระ

หนังสือภาษาอังกฤษ ที่ผู้สอนใช้เป็นตำราพื้นฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ คือ กฎการทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ (Anglo-American Cataloguing Rules 1967) รองลงมาคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ ได้แก่ Anglo-American Cataloguing Rules 2 (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒) ; Sears List of Subject Headings และ Introduction to cataloguing and Classification โดย Bohdan S. Wynar.

๑๔. ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ วัตถุประสงค์การเรียนของนิสิตนักศึกษาโดยทำการทดสอบในตอนกลางภาคการศึกษา ๑ ครั้ง และปลายภาคการศึกษาอีก ๑ ครั้ง มีผู้สอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เท่านั้นที่ทำการทดสอบตอนปลายภาคการศึกษาเพียงครั้งเดียว ในการทดสอบเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ผู้สอน ร้อยละ ๕๐.๐๐ จัดให้มีการทดสอบทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ข้อทดสอบที่ผู้สอนใช้มากที่สุดในการวัดผลการเรียนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ คือ ข้อทดสอบแบบอัตนัย ส่วนข้อทดสอบแบบปรนัย โดยเฉลี่ย ผู้สอนและนิสิตนักศึกษา เห็นว่า ผู้สอนใช้ข้อทดสอบแบบเลือกตอบและแบบจับคู่ในระดับน้อย ใช้ข้อทดสอบแบบเติมคำหรือข้อความให้สมบูรณ์ในระดับมากและปานกลาง และใช้ข้อทดสอบแบบถูก-ผิด ในระดับปานกลางและน้อยที่สุด ส่วนจุดมุ่งหมายในการวัดผลการเรียนวิชาด้านนี้ โดยเฉลี่ย ผู้สอนและนิสิตนักศึกษา ตอบว่า การวัดผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความเข้าใจ และความสามารถนำไปใช้ในระดั้มากที่สุดและมาก และมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความจำในระดับปานกลางและมาก ตามลำดับ

๑๕. ผู้สอนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๐ ให้คะแนนในการวัดผลการเรียน วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ โดยคิดคะแนนเก็บเป็นเปอร์เซ็นต์ และคิดคะแนนรวม ปลายภาคการศึกษาเป็นเกรด ผู้สอนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้คะแนนแบบฝึกหัด และรายงานที่ นิสิตนักศึกษาทำส่งทุกครั้ง แต่อาจจะคิดหรือไม่คิดเป็นคะแนนเก็บก็ได้แล้วแต่ดุลยพินิจของ ผู้สอนในภาคการศึกษานั้น ๆ ส่วนผู้สอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จะให้คะแนนเฉพาะ การทดสอบตอนปลายภาคการศึกษาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยคิดเป็นเกรด

๑๖. ผู้สอนและนิสิตนักศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ควรได้รับการ ปรับปรุง รวมทั้งความต้องการ และปัญหาสำหรับหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชา ด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ดังต่อไปนี้

สิ่งที่ควรปรับปรุง

โดยเฉลี่ย ผู้สอนเห็นว่า สิ่งที่ต้องการได้รับการปรับปรุงมากตามลำดับ สำหรับ วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ได้แก่ เนื้อหาวิชา จำนวนหน่วยกิต การจำแนก รายวิชาในหลักสูตร และวิธีการสอน ส่วนนิสิตนักศึกษา โดยเฉลี่ยเห็นว่า สิ่งที่ต้องการ ได้รับความปรับปรุงมาก ได้แก่ การใช้อุปกรณ์การสอน

ความต้องการ

โดยเฉลี่ย ผู้สอนมีความต้องการในสิ่งต่อไปนี้มากที่สุด คือ ต้องการหนังสือ สิ่งพิมพ์ประกอบการสอนเพื่อจะได้ใช้ค้นคว้าและอ่านเพิ่มเติมในการสอนวิชาด้านการจัดหมู่ และทำบัตรรายการ ต้องการอุปกรณ์การสอน ต้องการให้มีห้องปฏิบัติการเพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ใช้เรียนในภาคปฏิบัติโดยเฉพาะ และต้องการให้ผู้สอนวิชาด้านนี้ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ได้มีโอกาสพบปะกันอย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง ส่วนเรื่องที่ต้องการในระดับปานกลาง คือ ต้องการให้เพิ่มจำนวนผู้สอนวิชาด้านนี้ ให้มากขึ้น

นิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะ มีความต้องการในเรื่องต่อไปนี้เป็นระดับมาก คือ ต้องการให้มีการเรียนในภาคปฏิบัติมากขึ้น ต้องการให้กำหนดเวลาเรียนภาคปฏิบัติไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน ต้องการได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติโดยใช้ของจริง เช่น จัดหมู่และทำบัตรรายการของหนังสือ หรือวัสดุจริง ๆ ต้องการให้มีห้องปฏิบัติการเพื่อใช้เรียนภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะ และต้องการให้มีหนังสือสิ่งพิมพ์ที่จะได้อ่านเพิ่มเติม และใช้เป็นคู่มือในการเรียนอย่างเพียงพอ

ปัญหา

โดยเฉพาะ ปัญหาที่ผู้สอนประสบมากในการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ คือ เนื้อหาวิชามากเกินไปทำให้สอนไม่ทันตามกำหนดเวลา และปัญหาสภาพห้องเรียนไม่อำนวยต่อการสอน ส่วนปัญหาที่ประสบน้อย คือ ขาดความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอน และปัญหาไม่มีเวลาเตรียมการสอน สำหรับนิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านหนังสือและคู่มือต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดหมู่และทำบัตรรายการไม่เพียงพอในระดับมาก

๑๗. ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการดังต่อไปนี้ในบทที่ ๓

จากสรุปผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า การวิจัยนี้ได้ผลทั้งที่สอดคล้อง และแตกต่างไปจากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ดังนี้

๑. วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่เปิดสอนในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันในด้าน เนื้อหาวิชา วิธีการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และการวัดผล สมมติฐานนี้เป็นจริง ตามรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๓ ดังนี้

- ในด้านเนื้อหาวิชา วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ประกอบด้วย หัวข้อสำคัญที่ใช้สอน ๓ หัวข้อ คือ

การจัดหมู่ (Classification) การทำบัตรรายการ (Cataloging) และหัวเรื่อง (Subject Headings) นอกจากนี้สำหรับระบบการจัดหมู่ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ และคู่มือกำหนดหัวเรื่องทั้งที่เป็นภาษาต่างประเทศและภาษาไทย ก็ใช้ระบบและหลักเกณฑ์เดียวกัน เป็นส่วนมาก

- ในด้านวิธีการสอน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและให้ผลิตภัณฑ์ศึกษาทำแบบฝึกหัด
- ในด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์บ้างเป็นครั้งคราว อุปกรณ์การสอนที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ กระดานดำ และหนังสือคู่มือด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ
- ในด้านการวัดผล ส่วนใหญ่วัดผลทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความเข้าใจและความสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

๒. วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่เปิดสอนในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีความแตกต่างกันในด้านการจำแนกรายวิชา และการกำหนดจำนวนหน่วยกิต จากการวิจัยพบว่า ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง จำแนกวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการออกเป็นรายวิชาต่าง ๆ ในจำนวนที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ ๒-๔ รายวิชา อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน คือ จำแนกวิชาด้านการจัดหมู่ และวิชาด้านการทำบัตรรายการออกจากกัน ในทำนองเดียวกัน จำนวนหน่วยกิตของวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยก็แตกต่างกัน ตั้งแต่ ๖-๑๔ หน่วยกิต แต่เมื่อจำแนกเป็นรายวิชาแล้ว ส่วนใหญ่จะกำหนดให้รายวิชาละ ๓ หน่วยกิต

๓. เนื่องจากการศึกษาวิชาการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แต่เท่าที่เป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในปัจจุบัน

การเรียนในภาคปฏิบัติยังมีอาจทำได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะยังขาดอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น หรือแม้มีอยู่บ้างก็ไม่พอกับความต้องการใช้ เช่น ขาดหนังสือคู่มือในการจัดหมู่และทำบัตร-รายการ เป็นต้น ดังนั้นอุปกรณ์การสอนจึงเป็นปัจจัยที่ผู้สอนต้องการมากที่สุด สมมติฐานข้อนี้ จากตารางที่ ๓๕ จะเห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วสำหรับการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ สิ่งที่ผู้สอนต้องการมาก ได้แก่ หนังสือสิ่งพิมพ์ประกอบการสอน อุปกรณ์การสอน และห้องปฏิบัติการเพื่อให้ผลิตนักศึกษาเรียนในภาคปฏิบัติ ซึ่งทั้งสามอย่างดังกล่าว นับได้ว่าเป็นอุปกรณ์การสอนหรือสิ่งที่จะช่วยเสริมในการสอน ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอน วิชาด้านนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนในภาคปฏิบัติบรรลุจุดหมาย

๔. วิธีการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน เนื้อหาวิชา และจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด เป็นปัจจัยที่ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาต้องการให้ปรับปรุงมากที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิจัยในเรื่องนี้ไม่เป็นจริงตามสมมติฐานที่คาดไว้ กล่าวคือ โดยเฉลี่ยผู้สอนเห็นว่า สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุดสำหรับวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ คือ เนื้อหาวิชา จำนวนหน่วยกิต การจำแนกรายวิชา และวิธีการสอน ตามลำดับ ส่วน การใช้อุปกรณ์การสอน ควรได้รับการปรับปรุงในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตนักศึกษา โดยเฉลี่ย เห็นว่า สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงมากมีเพียงอย่างเดียว คือ การใช้อุปกรณ์การสอน ส่วนในด้านอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการปรับปรุงในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

วิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทั้ง ๖ แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กล่าวได้ว่า โดยส่วนรวม มีความคล้ายคลึงกันมาก ทั้งในลักษณะการกำหนดวิชาด้านนี้ไว้ในหลักสูตรและลักษณะการเรียนการสอน นอกจากนี้ จากการศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์อเมริกัน เห็นได้ว่า หลักสูตรและ

การเรียนการสอนวิชาด้านนี้ในประเทศไทย และในสหรัฐอเมริกา ก็มีความคล้ายคลึงกันมาก เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ของไทย ได้ยึดตามแนวหรือปรับปรุงมาจากหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์อเมริกัน นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน เนื่องจากความเจริญทางวิทยาการในประเทศไทย และสหรัฐอเมริกาไม่เท่าเทียมกัน ห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา ได้นำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงาน เช่น นำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูลรายการบัตร ของสิ่งพิมพ์และวัสดุในห้องสมุด ในขณะที่ห้องสมุดในประเทศไทยยังจำเป็นต้องทำบัตรรายการโดยใช้แรงงานและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ ข้อแตกต่างในเรื่องนี้ ส่งผลถึงการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในทั้ง ๒ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ จะเห็นได้ว่า ในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์อเมริกันปัจจุบัน วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับด้านนี้ได้ถูกลดความสำคัญลงไปบ้าง ทั้งนี้จากงานวิจัย ของ ซาบ และ แลมสัน^๑ ซึ่งพบว่า มีโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์หลายแห่งที่ตอบว่า ไม่จำเป็นต้องกำหนดจำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาในการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการไว้ในหลักสูตรและงานวิจัยของ โทมัส^๒ ก็ได้กล่าวว่า หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ปัจจุบัน กำหนดให้มีวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการไว้เพียง ๑ วิชา เท่านั้น ซึ่งต่างไปจากในประเทศไทย โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ ยังคงให้ความสำคัญต่อวิชาด้านนี้อยู่มาก โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างน้อย ๒-๓ วิชา และใช้ระยะเวลาศึกษาอย่างน้อย ๒-๓ ภาคการศึกษา

^๑Saab and Lamson, "Cataloging 1966 VS 1976," pp. 110-111.

^๒Thomas, The Library Cataloguing Curriculum USA . . .

เนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการที่ใช้สอนในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ๓ เรื่อง คือ การจัดหมู่ (Classification) การทำบัตรรายการ (Cataloging) และหัวเรื่อง (Subject Headings) เช่นเดียวกับเนื้อหาวิชาด้านนี้ที่ใช้สอนในต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาร์ทซิล เอช. ยัง (Heartsill H. Young)^๑ ที่กล่าวว่า เนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการในหลักสูตร ประกอบด้วย ๓ หัวข้อ คือ Classification: Descriptive Cataloging และ Subject Cataloging นอกจากนี้ ในเรื่องระบบการจัดหมู่ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ และการกำหนดหัวเรื่องต่าง ๆ ที่ใช้สอน ส่วนใหญ่ก็จะใช้คู่มือเดียวกัน ซึ่งได้แก่ ระบบทศนิยมดิวอี้ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ และ ครั้งที่ ๒ คู่มือกำหนดหัวเรื่องของเซียร์ส และ คู่มือกำหนดหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ต่างก็เห็นว่า เนื้อหาของวิชาด้านนี้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งยังตรงกับความสนใจและความต้องการของนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม มีนิสิตนักศึกษาบางมหาวิทยาลัย เสนอแนะว่า เนื้อหาวิชาที่สอนบางเรื่องควรคำนึงด้วยว่าจะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมในท้องสมุคของไทย เช่น หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ ซึ่งปัจจุบัน หอสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทยยังมิได้นำมาใช้ในการทำบัตรรายการกันอย่างกว้างขวาง และหลักเกณฑ์นี้ก็เหมาะสมสำหรับที่จะใช้ในการบันทึกข้อมูลรายการบัตรของสิ่งพิมพ์และวัสดุไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์มากกว่าที่จะลงพิมพ์ในบัตรรายการธรรมดา อีกประการหนึ่ง นิสิตนักศึกษาเสนอว่า ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบัน หอสมุดต่าง ๆ

^๑Young, Cataloging: Courses in the Prescribed Curriculum,

โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดขนาดกลางไปจนถึงห้องสมุดขนาดใหญ่อื่น ๆ ในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในการจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์^๑ ทัศนีย์ ทองศิริ^๒ และ มาลีณี ประเสริฐวงษ์^๓ ที่พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและกำลังปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดต่าง ๆ ก็เห็นว่า ควรจะได้เพิ่มเนื้อหาเรื่องระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันให้มากขึ้น

สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อภาคการศึกษา ระดับชั้นปี และระยะเวลาในการศึกษาริชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ที่ควรกำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้สอนและนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้เริ่มเรียนในภาคปลาย ชั้นปีที่ ๒ และใช้ระยะเวลาศึกษาริชาด้านนี้ทั้งหมดเป็น ๓ ภาคการศึกษานั้น นับได้ว่า มีความเหมาะสมมาก เพราะ ก่อนที่นิสิตนักศึกษาจะได้เรียนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานเทคนิคในห้องสมุดโดยเฉพาะนั้น นิสิตนักศึกษาควรจะได้ศึกษาความรู้พื้นฐานอื่น ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์ เช่น บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น หรือ การใช้ห้องสมุด บทบาทของห้องสมุดต่อสังคม ตลอดจนการคัดเลือกวัสดุเข้าห้องสมุดเสียก่อน เมื่อถึงภาคปลายปี ๒ นิสิตนักศึกษาก็จะมีความพร้อมเพียงพอแล้วที่จะศึกษาริชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ จากนั้นใช้ระยะเวลาศึกษาเป็น ๓ ภาคการศึกษา จนถึงภาคปลายปี ๓ นิสิตนักศึกษาก็จะได้ใช้ความรู้และทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมานั้นในขณะที่ไปฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุดต่าง ๆ ในวิชาการฝึกงาน ซึ่งมักจะกำหนดให้ฝึกในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน ระหว่างชั้นปีที่ ๓ กับชั้นปีที่ ๔

^๑ชูติมา สัจจามันท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๒-๒๕๑๖) และมหาบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๗-๒๕๑๖) สาขาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย."

^๒ทัศนีย์ ทองศิริ, "ประสิทธิผลของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๑๓-๒๕๑๘."

^๓มาลีณี ประเสริฐวงษ์, "การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์."

ด้านการเรียนการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ส่วนใหญ่ ผู้สอนได้เตรียมการสอนเป็นอย่างดี พร้อมทั้งก่อนการสอนก็ได้แจกหัวข้อสังเขปรายวิชา (Course outline) และรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้แก่นิสิตนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาทราบแนวทางในการเรียนวิชานั้น ๆ และสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้อย่างกว้างขวาง แต่สำหรับวิธีการสอน เนื่องจากผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ และอุปกรณ์การสอนที่ใช้มากที่สุด คือ กระดานดำ จึงทำให้นิสิตนักศึกษามีความคิดว่า ผู้สอนเน้นการสอนในภาคทฤษฎีมากเกินไป และผู้สอนน่าจะได้ปรับปรุงด้านการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน ซึ่งในเรื่องนี้น่าจะแก้ไขได้โดยผู้สอนควรเน้นให้นิสิตนักศึกษาเรียนในภาคปฏิบัติมากขึ้น ทั้งผู้สอนและนิสิตนักศึกษาต่างก็ยอมรับว่า สำหรับวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการนี้ การเรียนในภาคปฏิบัติมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ยังไม่สามารถจัดให้นิสิตนักศึกษาเรียนในภาคปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะผู้สอนประสบปัญหาเรื่อง หนังสือคู่มือการจัดหมู่และทำบัตรรายการ ซึ่งจะให้นิสิตนักศึกษาฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ ทั้งยังไม่มีห้องปฏิบัติการที่เหมาะสมสำหรับที่จะให้นิสิตนักศึกษาเรียนในภาคปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ จึงไม่เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจเลยที่ผู้สอนของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง จะมีความต้องการในเรื่องดังกล่าวมาก อีกประการหนึ่ง ในหลักสูตรก็ได้กำหนดเวลาหรือจำนวนหน่วยกิตสำหรับการเรียนในภาคปฏิบัติไว้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการจัดเวลาเรียนสำหรับนิสิตนักศึกษา

ในด้านการวัดผล ผู้สอนส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการทดสอบ ๒ ครั้ง คือ ทดสอบตอนกลางภาคและตอนปลายภาคการศึกษา แต่ทั้งนี้อาจมีการวัดผลด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น ให้นิสิตนักศึกษาทำแบบฝึกหัด แล้วผู้สอนก็ตรวจให้คะแนน โดยอาจจะนำมาคิดเป็นคะแนนเก็บนำไปรวมกับคะแนนวัดผลตอนปลายภาคการศึกษา หรืออาจจะไม่คิดเป็นคะแนนเก็บก็ได้ ส่วนจุดมุ่งหมายในการวัดผล และแบบของข้อทดสอบที่ผู้สอนใช้ นับได้ว่าเหมาะสมดีแล้ว และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชานี้ กล่าวคือ ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ข้อทดสอบแบบอัตนัย ซึ่งสามารถสร้างคำถามเพื่อวัดความเข้าใจ และความสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในอนาคตของนิสิตนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

โดยการให้นิสิตนักศึกษาเขียนตอบในเชิงอภิปราย หรือวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดหมู่และทำบัตรรายการ อย่างไรก็ตาม บางครั้งผู้สอนก็อาจจะต้องใช้ข้อทดสอบแบบปรนัยในกรณีที่ต้องการวัดความจำของนิสิตนักศึกษาในเรื่องระบบและหลักเกณฑ์การจัดหมู่และทำบัตรรายการที่สำคัญ ๆ บางอย่าง ที่นิสิตนักศึกษาจำเป็นจะต้องทราบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะต่อผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการสำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี. ในมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง

๑.๑ ผู้สอนควรเน้นการสอนในภาคปฏิบัติมากขึ้น หรือมีเจ้านั้น ก็ควรเน้นการสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเท่า ๆ กัน ซึ่งเชื่อว่าจะบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาด้านนี้ได้มากกว่าที่จะสอนในภาคทฤษฎี โดยใช้วิธีการบรรยายเป็นส่วนมากเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การเรียนในภาคปฏิบัติ จะทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เกิดทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงาน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจพบในการปฏิบัติงานจริงในห้องสมุด

๑.๒ ผู้สอนควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ โดยตัดทอนเรื่องที่ไม่สำคัญหรือไม่จำเป็นต่อการเรียนการสอนวิชานี้ออก หรือไม่บรรยายในเรื่องที่ผู้สอนคาดว่านิสิตนักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าเองได้ เช่น เกี่ยวกับประวัติการจัดหมู่และทำบัตรรายการ เป็นต้น และควรเพิ่มเนื้อหาที่คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของนิสิตนักศึกษาในอนาคตได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะ เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับเทคนิคในการจัดหมู่และทำบัตรรายการตามระบบแวงกฎเกณฑ์ที่ได้มาตรฐาน

๑.๓ ผู้สอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการของมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ควรหาโอกาสพบปะกันอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านนี้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๔ ผู้สอนควรเร่งผลิตตำราด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการให้มากขึ้น รวมทั้งแปลคู่มือการจัดหมู่และทำบัตรรายการต่าง ๆ ออกเป็น ภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเรียนการสอน และขจัดปัญหาที่นิสิตนักศึกษามีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษไม่ดีพอ

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารหลักสูตรของคณะหรือภาควิชาในมหาวิทยาลัย
ทั้ง ๖ แห่ง

ผู้บริหารควรจะได้มองเห็นความสำคัญของภาระเรียนในภาคปฏิบัติสำหรับ
วิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ให้มากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ
เท่านั้น วิชาด้านอื่น ๆ เช่น การคัดเลือกหนังสือและวัสดุในห้องสมุด วารสารในห้องสมุด
และวรรณกรรมในสาขาต่าง ๆ ก็จำเป็นที่นิสิตนักศึกษาจะต้องลงมือปฏิบัติหรือได้ใช้เวลา
ศึกษาจากหนังสือหรือวัสดุจริง

ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรสนับสนุนให้สามารถจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อหนังสือ
สิ่งพิมพ์ ประกอบการสอน วัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนจัดให้มีห้องปฏิบัติการของนิสิต
นักศึกษาริชาบบรรณารักษศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการศึกษาภาคปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อ ๆ ไป

๑. ควรศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านอื่น ๆ ในหลักสูตรวิชา
บรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ๖ แห่งนี้ เพื่อจะได้ทราบ
ข้อเท็จจริงและนำมาเปรียบเทียบกันได้ในแต่ละวิชาของแต่ละมหาวิทยาลัย

๒. ควรศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ
รวมทั้งวิชาด้านอื่น ๆ ในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนใน
วิทยาลัยครูต่าง ๆ ในประเทศไทย

๓. ควรศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิชาด้านการจัดหมู่
และทำบัตรรายการในระดับปริญญาตรีของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง
ว่า หลักสูตรและการเรียนการสอนด้านนี้ มีความเหมาะสมและนำไปใช้ประโยชน์ในการ
ปฏิบัติงานในห้องสมุดได้มากน้อยเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร